Univerzita Karlova v Praze,
Katedra germanistiky na Pedagogické fakultě

Posudek diplomové práce
Bc. Olgy Vojíkové

Oponentský posudek

Die weiblichen Figuren im dramatischem Werk von Erika Mitterer

Celková charakteristika práce

Diplomová práce Olgy Vojíkové se zabývá dosud jen málo probádaným tématem, kterým, jak již vyplývá z názvu, je divadelní tvorba rakouské autorky Eriky Mittererové. Jedná se o celkem šest her, což je vzhledem k možnostem diplomové práce poměrně velký počet. Z tohoto důvodu bylo nutné zvolit si za účel analýzy jen jeden z možných aspektů, a tím se pro Olgu Vojíkovou staly ženské postavy. Diplomantka k jejich představení přistupuje z pohledu konfigurace postav a promítnutí jejich role do dějové linie. Dalším pojítkem těchto postav je sebereflexe v rámci společenskohistorického kontextu. Ve všech zmíněných bodech lze zachytit i latentně přítomné pojítko se životem autorky, pro níž byl postoj k dění ve světě, v němž žila, a v němž sehrál zásadní roli postoj k procesu arizace, 2. světové válce a především k vyrovnání se s minulostí. Šest her z celkových osmi, které Erika Mittererová napsala, představuje rozpětí několika desetiletí. Tento fakt byl další skutečností, která ve zvoleném způsobu zpracování tématu podtrhla sepětí mezi biografií a tvorbou autorky.
Práce se z pochopitelných důvodů zvlášť nezabývá literárněhistorickým a literárně teoretických kontextem představovaných her, avšak potřebné informace jsou zahrnuty jak v pojednáních o životě a díle autorky, tak v analýze děl. Jejím předmětem, jak již bylo výše naznačeno, nejsou jen divadelní hry a v nich vystupující analyzované ženské postavy, ale divadelní hry s ženskými postavami ve vztahu k životu samotné autorky. Práce je zároveň založena na zkoumání autentických dokumentů z pozůstalosti Eriky Mittererové.
Olga Vojíková si tak klade za cíl upozornit na dramatickou tvorbu Eriky Mittererové, která je v kontextu jejích próz a jejího básnického díla považována za méně podstatnou a do dnešního dne zůstává jen málo probádanou.

Členění práce a formální náležitosti

Práce má standardní členění. Hlavní část zkoumání je rozdělena do tří kapitol. První je věnována autorskému portrétu Eriky Mittererové. Druhá se zabývá dramatickou tvorbou této spisovatelky a v obdobné struktuře vytvořené z podkapitol ◦ *Protagonisten*, ◦ *Inhalt*, ◦ *Interpretation*, představuje všech šest her: • ***Charlotte Corday***, • ***Arme Teufel***, • ***Verdunkelung***, • ***Wofür halten Sie mich***, • ***Wähle die Welt***, • ***Ein Bogen Seidenpapier***. Třetí kapitola přináší cílovou analýzu ženských postav a lze ji popsat jako vyústění diplomantčina bádání. Tato kapitola cílí jednak na charakteristiku hrdinek a posléze na jejich komparaci, přičemž diplomantka na jednotlivé protagonistky nahlíží jako na bytosti vystupující v určité sociální roli, a zároveň bytosti vstupující do osudu dalších postav. Přibližuje je tedy jako *matky* a jako *jednající ženy (ženy činu)*.
Práce má 104 stran, je sepsána v německém jazyce a vykazuje výbornou jazykovou i stylistickou úroveň. Uzavírá ji resumé v českém jazyce, obsažný seznam kvalitních pramenů a přílohy přinášející dobovou fotografii Eriky Mittererové, titulní stánky knižních popisovaných divadelních her a úryvek z deníků autorky.

Komentáře k jednotlivým částem práce

- V úvodu práce Olga Vojíková rozepisuje důvody a okolnosti, které ji přivedly ke zkoumanému tématu. Postupuje chronologicky: od oslovení docentkou Glosíkovou, jejíž angažmá v mezinárodním výzkumu diplomantce výrazně pomohlo při navázání kontaktu se synem autorky, Martinem G. Petrowským, a nakonec ke stipendiu udělenému Společností Eriky Mittererové zabývající se tvorbou a odkazem této autorky. Tento fakt je relevantní z jiné perspektivy: práce je novátorská, je

vypracována v německém jazyce a splňuje základní předpoklady, aby vzbudila pozornost i v případě, že se dramatická tvorba Eriky Mittererové stane předmětem dalšího zkoumání i v zahraničí.

- Kapitola věnovaná životu a dílu představované autorky není tradičním medailonem, ale fakticky laděným vyprávěním, které je bohatě prokládané texty z dobových pramenů i sekundární literatury. Diplomantka zde mimo jiné zmiňuje ve verších psanou korespondenci Eriky Mittererové s autorem Pražské německé literatury E. M. Rilkem, která se vztahuje k jejímu mládí, a která výrazně přispěla ke skutečnosti, že se Erika Mittererová básnické tvorbě věnovala i nadále. Chronologicky zachycené a do života autorky zasazené dílo je zde doplněno aspekty recepce, je ilustrováno útržky ohlasů z dobového tisku, které jsou doplněné reflexemi autorky směřujícími nejen k přijetí her, ale i k jejich látce a souvislosti této látky s jejími postoji k aktuálnímu společenskému a politickému dění (str. 14, 15). Rovněž to, jak se toto dění promítlo do osobního života autorky, je demonstrováno na úryvcích z deníkových záznamů a úvah, které diplomantka čerpala zejména ze vzpomínkové knihy Marina G. Petrowského (např. na str. 13, 16). Již v této kapitole lze tedy nalézt odkazy na následně představené hry či způsob psaní. Diplomantka velmi citlivě, a přitom přesně ukazuje i na klíčové momenty života Mittererové: osobní zkušenost s dobou nacistické ideologie a s 2. světovou válkou, křesťanské hodnoty a konečně vlastní rodinu.

- Kapitola věnována jednotlivým dramatům zůstává z pochopitelných důvodů především na rovině popisu. Diplomantka se rozhodla pro jejich chronologické řazení. Charakteristiky jednotlivých postav, stejně tak jako dějovou linii popisuje jasně a podle potřeby je opět dokládá velmi dobře vybranými úryvky z děl. Čtivý charakter práce částečně ruší odlišný způsob grafického zpracování některých ukázek (např. třířádková ukázka na str. 21 a oproti tomu třířádková ukázka na str. 26, 42, 47). Popis každé hry zakončen intepretací, v níž jde diplomantka jen do té hloubky, která nenaruší plynutí toku textu směrem k samostatnému pojednání o ženských postavách, které, jak již v úvodu uvádí sama Olga Vojíková, tvoří jádro práce. Celkové představení jednotlivých her působí symetricky. Žádné z dramat diplomantka ani neupřednostňuje, ani neupozaďuje. Po stránce stylu je zde, ve srovnání s první kapitolou, patrný odstup za účelem co nejobjektivnějšího popisu her. Za cenné považuji doplnění popisu her o dobové ohlasy tisku. Ty se nijak nedublují nebo nepřekrývají s minimalizovanými odkazy v první kapitole, které směřují především k životu autorky.

- Kapitola přinášející reflexi ženských postav vychází z aspektu matky a ženy činu (jednající ženy) jako pojítek blíže představených protagonistek, které diplomantka dělí v závislosti na právě uvedeném kritériu do dvou velkých skupin, jež následně vyhodnocuje. Interpretační kritérium považuji za inovační a inspirativní. Z mého pohledu jsou jednajícími postavami obě skupiny hrdinek. Jistě by bylo bývalo možné již v úvodu popsat aspekt jednání směrem ke světu mimo rodinu a do rodiny. Směrem do společnosti a k odrazu společnosti na osudy jednotlivců uvnitř rodinného kruhu, jehož charakter postavy matek vícerými způsoby utvářejí. Jak diplomantka správně uvádí, energie a láska mohou nacházet svůj odraz v jednání člověka. Zcela nesouzním se zařazením postavy Rosl do obou skupin. Pokud jsem dobře rozuměla interpretaci Olgy Vojíkové, pak je zde role matky vyložena jako ochota znemožnit život nenarozenému dítěti i sobě. Zatímco u ostatních postav by bylo možné mluvit o mateřské lásce v nejrůznějších (a to nejen pozitivních) odstínech, zde se mého názoru jedná spíše o nešťastný aspekt nenaplněného mateřství, který si Rosl sama bolestně a při plném vědomí zvolila.

- Resumé není v podání Olgy Vojíkové jen představením práce, ale i reflexí shrnujících klíčových poznání, a práci velice hezky uzavírá.

Celkové hodnocení

Diplomovou práci Olgy Vojíkové hodnotím jako interpretačně popisnou, přičemž tento charakter práce byl předurčen stavem současného zkoumání divadelní tvorby Eriky Mittererové. Z tohoto pohledu hodnotím

práci jako odvážný výzkumnický počin. Diplomantka prokázala nejen svou schopnost pracovat s autentickým literárním dědictvím, ale také dovednost orientovat se v sekundárních pramenech a kompetenci pracovat s odbornou literaturou, dovednost parafrázovat a citovat. Z textu úvodní i závěrečné části práce je zřejmé osobní nasazení a zaujatost tématem, které hodnotím velmi vysoko. Práci hodnotím jako inovační a přínosnou ve vztahu k dalšímu zkoumání děl Eriky Mittererové.
Diplomovou práci ***Die weiblichen Figuren im dramatischem Werk von Erika Mitterer*** doporučuji k obhajobě.

Náměty k diskusi při obhajobě

Která z divadelních her Vás nejvíce oslovila a proč? Která z analyzovaných ženských postav Vás nejvíce oslovila a proč?
Pokud byste měla gymnazistům představit Eriku Mittererovou a její tvorbu, vybrala byste i jednu z Vámi analyzovaných her, nebo byste se i přes své zkoumání přiklonila především k představení její poezie nebo románů? Vyšla byste od života děl k autorce, nebo naopak?

Berlín, 23. 8. 2016 *PhDr. Tamara Bučková, Ph.D.*